

Liennytyksen vastaisen kritiikin voimistuminen Yhdysvalloissa

Suurvaltojen välisen jännityksen lieventämiseen eli liennytykseen pyrkivä politiikka 1960-luvun puolivälistä alkaen sai Yhdysvalloissa jatkuvasti vastaansa moitteita, joissa hallitusta syytettiin kansallisten etujen uhraamisesta. Myös Nixonin ja Kissingerin yllättävä suhteiden luominen Kiinaan 1970-luvun alussa herätti kritiikkiä mutta osoittautui pian hyödylliseksi. Samoin kävi suhtautumiselle Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssiin, jota aluksi vastustettiin laajalti mutta kesällä 1975 hyväksyttiin. Toisaalta Yhdysvalloissa Etyk-prosessia ei koettu erityisen tärkeäksi verrattuna eurooppalaisiin, joita se koski läheisemmin.

Amerikkalaiset liennytyksen vastustajat saivat Helsingin päätösasiakirjaan 1975 sisältyneestä periaatteesta vapauttaa ihmisten välistä kanssakäymistä erinomaisen kritiikin kohteen, kun Neuvostoliitto halusi tulkita sitä omalla tavallaan. Arvostelijat sanoivat, että Neuvostoliitto oli hyötynyt Etykistä hankkimalla vahvistuksen sodan jälkeen syntyneelle valtapiirilleen antamatta mitään vastalahjaksi. Toiseksi Helsingin asiakirjaa moitittiin siitä, että se vapauttaessaan Neuvostoliiton voimat Euroopasta tuotti kommunistien ekspansion "kolmannessa maailmassa", jopa Yhdysvaltojen lähipiirissä latinalaisessa Amerikassa.

Ankarin kritiikki liennytyksipolitiikkaa vastaan alkoi nousta havainnosta, että sen aikana Neuvostoliitto jatkoi täysin voimin varustautumista. Yhdysvaltojen etumatka ydinaseistuksen alalla umpeutui 1970-luvulla, ja kriitikoiden mielestä Neuvostoliitto saavutti vuosikymmenen lopulla jo ylivoima-aseman. Tämä osoitti siis, että SALT-sopimukset ydinaseiden rajoittamisesta ja muut asevalvontaan tähtäävät toimet olivat vastoin Yhdysvaltojen etua.

Presidentti Carterin hallinnon sisäiset erimielisyydet myötävaikuttivat kritiikin voimistumiseen. Ulkoministeri Cyrus Vance kannatti diplomatian ja yhteistyön keinoja, kun taas turvallisuuspoliittinen neuvonantaja Zbigniew Brzezinski yleensä suositti voimapolitiittisia ratkaisuja. Nuo kiistat tulivat julkisuuteen ja presidentti antoi muutenkin aiheita epäröivän kuvan syntymiseen ulkopolitiikasta.

Carterin kauden lopulla vuosina 1979 ja 1980 liennytyks oli jo menettänyt kotimaisen kannatuspohjansa, jolloin hallitus kovensi linjaansa suhteessa Neuvostoliittoon. Syntyi aktion ja reaktion kierre, joka johti "uuden kylmän sodan" alkamiseen erityisesti Afganistanin miehityksen ja samanaikaisen keskikantaman ohjuksia Euroopassa koskeneen kiistan vuoksi.

Liennytyksen joutuminen vastatuuleen myötävaikutti tuntuvasti myös Carterin vaalitappioon republikaanien ehdokkaalle Ronald Reaganille, joka lupasi tiukkaa Neuvostoliiton ja Iranin vastaista politiikkaa.

Lähteinä mm: Jeremy Isaacs - Taylor Downing, Cold War (1998), s. 288 - 351; Henry Kissinger, Diplomacy (1994), s. 733 - 769; Walter LaFeber, America, Russia, and the Cold War, 1945 - 2000 (2002), s. 293 - 319; Martin McCauley, Russia, America and the Cold War 1949 - 1991 (2004), s. 73 - 77; Ronald Powaski, The Cold War (1998), s.203 - 205.